

OBSAH

Úvod	11
1. Základné poznatky (J. Jesenák)	
1.1. Fyzikálno-chemické, mineralogické a chemické poznatky a ich aplikácia na zeminy	13
1.1.1. Vznik zemín	13
1.1.2. Zemina ako disperzná sústava	13
1.1.2.1. Vplyv stupňa disperzity na vlastnosti disperzných systémov; špecifický povrch	14
1.1.2.2. Javy na fázovom rozhraní	15
1.1.2.3. Vlastnosti koloidných roztokov a suspenzií	19
1.1.3. Mineralogické zloženie zemín	20
1.1.3.1. Prvotné minerály	21
1.1.3.2. Druhotné minerály	21
1.1.4. Škodlivé prímеси v zeminách	28
1.1.4.1. Škodlivé chemické látky	28
1.1.4.2. Obsah uhličitanu vápenatého	29
1.1.4.3. Obsah organických látok	29
1.1.5. Farba a zápach zeminy	30
1.2. Zemina ako trojfázové prostredie	30
1.2.1. Pevná, kvapalná a plynná fáza v zemine	30
1.2.2. Pevná fáza v zemine	31
1.2.2.1. Merná hmotnosť zemín	31
1.2.2.2. Zrnitosť zemín	33
1.2.3. Kvantitatívne charakteristiky vzájomného pomeru fáz v zemine	42
1.2.3.1. Pórovitosť, číslo pórovitosti a relatívna uľahlosť	42
1.2.3.2. Vlhkosť, stupeň nasýtenia	45
1.2.3.3. Objemová hmotnosť zemín	46
1.2.4. Vplyv kvapalnej fázy na vlastnosti zeminy	48
1.2.4.1. Druhy vody v zemine	48
1.2.4.2. Konzistencia zemín	49
1.2.4.3. Medze konzistencie a stupeň konzistencie	50
1.2.4.4. Iné charakteristiky plastických vlastností zemín	53
1.2.5. Štruktúra a textúra zemín	54
1.2.5.1. Štruktúra zemín	54
1.2.5.2. Textúra zemín	56
1.2.6. Klasifikácia zemín	56
2. Pohyb vody v zemině (A. Myslivec)	61
2.1. Propustnosť	61
2.1.1. Pohyb vody v zemině a Darcyho zákon	61
2.1.2. Přístroje na měření propustnosti	62
2.1.3. Platnosť Darcyho zákona propustnosti	66
2.1.4. Vliv teploty na propustnosť zemín	68
2.1.5. Propustnosť vrstevnatých zemín	68
2.1.6. Stanovení součinitele propustnosti v poli	70
2.1.7. Rovinný potenciální pohyb vody v zemině	72

2.1.8.	Průsak těsnící vrstvou	75
2.2.	Tlak prosakující vody na zeminu	78
2.2.1.	Kritický hydraulický sklon; sufóze	79
2.2.2.	Filtry a jejich složení	84
2.3.	Vzlinavost — kapilarita	85
2.3.1.	Voda gravitační, kapilární, pendulární a funikulární	85
2.3.2.	Přístroje na stanovení kapilární výšky vody v zeminách	88
2.3.3.	Rychlost vzlinání vody v zemině	90
2.3.4.	Odvodnění zemin	91
2.3.5.	Vsakování vody s povrchu do půdy	92
2.4.	Elektroosmóza a termoosmóza	92
2.4.1.	Pohyb vody elektrickým proudem, elektroosmóza	92
2.4.2.	Pohyb vody v zemině tepelným spádem, termoosmóza	95
2.5.	Smršťování zemin	96
2.5.1.	Lineární a kubické smrštění	97
2.5.2.	Sednutí stavby vlivem smrštění půdy	99
2.6.	Bobtnání jílů	101
2.7.	Rozbřídání zemin	103
2.7.1.	Rozbřídání zemin sypkých	103
2.7.2.	Rozbřídání zemin soudržných	104
3.	Stlačitelnost a konsolidace zemin (J. Eichler)	106
3.1.	Stlačitelnost zemin	106
3.1.1.	Určování stlačitelnosti v oedometru	106
3.1.2.	Rovnice stlačitelnosti	109
3.1.3.	Časový průběh deformace	110
3.1.4.	Vztah přetvoření k napětí	111
3.1.5.	Modul stlačitelnosti	111
3.1.6.	Poissonova konstanta zemin	113
3.2.	Činitele ovlivňující určení stlačitelnosti zemin	113
3.3.	Časový průběh konsolidace zemin	116
3.4.	Stupeň konsolidace	124
3.5.	Trojrozměrná konsolidace	129
3.6.	Konsolidace pod různými tvary základů	132
3.6.1.	Konsolidace pod rovnoměrně zatíženým obdélníkovým základem	132
3.6.2.	Konsolidace pod kruhovou deskou	133
3.6.3.	Konsolidace dvouvrstvého prostředí pod kruhovým základem	134
3.7.	Vliv teploty a jiných faktorů na konsolidaci	135
3.8.	Chování vzduchu v pórech zeminy při konsolidaci	135
4.	Smyková pevnost (A. Myslivec)	139
4.1.	Tření	139
4.2.	Přístroje na stanovení smykové pevnosti zemin	141
4.2.1.	Translační přístroje	141
4.2.2.	Torzní přístroje	142
4.2.3.	Trojosé přístroje	143
4.2.4.	Kritéria porušení	145
4.2.5.	Jiné typy přístrojů	146
4.3.	Smyková pevnost sypkých zemin	147
4.3.1.	Statická a dynamická smyková pevnost	147
4.3.2.	Kritický posun	150
4.3.3.	Kritická pórovitost	150
4.3.4.	Dilatance pisku	151
4.3.5.	Vliv postupu vyvozování smykové síly T a smykového napětí τ	152
4.3.6.	Vliv vody na smykovou pevnost zemin	153
4.3.7.	Vliv tvaru zrn na smykovou pevnost	154
4.4.	Smyková pevnost soudržných zemin	154
4.4.1.	Totální a efektivní napětí	154
4.4.2.	Pórový tlak vody	156
4.4.3.	Smyková pevnost soudržných zemin částečně nasycených vodou	161
4.4.4.	Smyková pevnost soudržných zemin při smršťování	161
4.4.5.	Smyková pevnost překonsolidovaných soudržných zemin	162

4.4.6. Přetváření jílovitých zemín smykem	163
4.4.7. Smyková pevnost minerálů a kovů	165
4.5. Citlivost (senzitivita) jílu	165
4.6. Vzájemné totální a efektivní napětí v půdě	167
5. Stabilita svahů (A. Myslivec)	171
5.1. Sklony svahů	171
5.2. Sklony svahů sypkých zemín	172
5.2.1. Sklon svahu z písku, do něhož vsakuje voda	172
5.2.2. Sklon svahu z písku — voda prosakuje rovnoběžně se svahem	173
5.2.3. Sklon svahu z písku — voda prosakuje pod úhlem β	173
5.3. Sklon svahu v soudržných zeminách	174
5.4. Metody na řešení stability svahu	175
5.4.1. Metoda φ -kruhu	175
5.4.2. Metoda Petterssonova	176
5.4.3. Řešení podle Bishopa za uvažování pórového tlaku vody u	182
5.4.4. Řešení podle Terzaghiho, je-li kluzná plocha lomená	190
5.4.5. Řešení stability kamené hráze podle Nonveillerova, je-li těsnicí vrstva uprostřed	190
5.4.6. Řešení stability návodního svahu, je-li podloží pevné	192
5.4.7. Řešení stability návodního svahu hráze, je-li podloží málo únosné	192
5.5. Udrživost a sklony svahů	193
5.6. Zabezpečování sesutých svahů	195
5.6.1. Zabezpečení sesutého svahu násypu	195
5.6.2. Zabezpečení svahu zářezu	196
5.7. Komunikační stavby na sesuvném území	198
5.8. Ploužení svahu	199
6. Napětí v půdě od zatažení (J. Jesenák)	201
6.1. Úvod	201
6.2. Rovinné problémy	202
6.2.1. Rovnomerné zvislé zatažení povrchu na priamke	203
6.2.2. Rovnomerné vodorovné zatažení povrchu na priamke	204
6.2.3. Obecné zvislé zatažení povrchu na páse	206
6.2.4. Rovnomerné zvislé zatažení na páse	207
6.2.5. Trojuholníkové zatažení na páse	209
6.2.6. Lichobežníkové zatažení na páse	210
6.3. Priestorové problémy	211
6.3.1. Zatažení povrchu polopriestoru zvislou sústredenou silou	211
6.3.2. Zatažení povrchu polopriestoru vodorovnou sústredenou silou	215
6.3.3. Obecné zatažení na ploche obmedzeného rozsahu	216
6.3.4. Zatažení na kruhovej ploche	216
6.3.5. Rovnomerné zatažení na obdĺnikovej ploche	218
6.3.6. Trojuholníkové zatažení na obdĺnikovej ploche	222
6.4. Vplyv trenia v základovej škáre (vodorovné napätia v základovej škáre)	223
6.5. Vplyv hĺbky pôsobiska zatazenia pod povrchom	224
6.5.1. Predpoklady teoretických riešení	224
6.5.2. Rovinné prípady	225
6.5.3. Priestorové prípady	226
6.5.4. Približné riešenia	226
6.6. Vplyv anizotropie podložia	227
6.7. Vplyv vrstevnatosti základovej pôdy	229
6.7.1. Vplyv blízkeho nestlačiteľného podložia	229
6.7.2. Vplyv väčšej tuhosti hornej vrstvy	231
6.8. Napätia v základovej škáre	233
7. Sedání základové půdy (J. Eichler)	237
7.1. Deformace zemín podle teorie pružného poloprostoru	237
7.2. Výpočet sedání základové půdy	241
7.3. Faktory ovlivňující výpočet sedání	246

7.4. Průběh konsolidace při proměnlivém zatížení	248
7.5. Vliv deformace základové půdy na konstrukce a přípustné hodnoty sedání	252
7.6. Přípustné hodnoty sedání	255
7.7. Poruchy způsobené sedáním	257
7.8. Měření sedání staveb	259
8. Medzní stavy rovnováhy v zeminách a stabilita základov (J. Jesenák)	263
8.1. Úvod	263
8.2. Medzní stavy rovnováhy v rovinných podmínkách	264
8.2.1. Podmínky rovnováhy v rovinné	264
8.2.2. Vztahy mezi složkami napětí ve vyšetřovanom bode	265
8.2.3. Grafické znázornenie stavu napätosti. Mohrova kružnica	267
8.2.4. Vznik medznej rovnováhy v zemine	270
8.3. Medzní stav rovnováhy v priestorových podmínkách	275
8.3.1. Podmínky rovnováhy v priestore	275
8.3.2. Vztahy medzi složkami napětí ve vyšetřovanom bode	276
8.3.3. Grafické znázornenie stavu napätosti podľa Mohra v priestoro- vých podmínkách	279
8.3.4. Podmínky medzného stavu rovnováhy v priestorových pod- mínkách	279
8.3.5. Vplyv stredného hlavného napätia	282
8.4. Stabilita základov stavieb	283
8.4.1. Úvod	283
8.4.2. Kritické zatažení základovej půdy	284
8.4.3. Spôsoby porušenia stability zemných telies	286
8.4.4. Určenie únosnosti základov	288
8.4.4.1. Ideálne hladký základ v malej hĺbke	288
8.4.4.2. Drsný základ v malej hĺbke	290
8.4.4.3. Všeobecné riešenie	292
8.4.4.4. Hlboké základy	292
8.4.4.5. Vplyv tvaru zataženej plochy	295
8.4.4.6. Vplyv excentricity a šikmosti zataženia	296
8.4.4.7. Vplyv podzemnej vody	298
8.4.4.8. Určenie dovoleného zataženia v základovej škáre	298
9. Tlak zemin na konstrukce (J. Eichler)	300
9.1. Základy vyšetřování mezní rovnováhy zemin	301
9.2. Druhy zemních tlaků	304
9.2.1. Klidový tlak	304
9.2.2. Aktivní tlak nesoudržných zemin	307
9.2.3. Aktivní tlak soudržných zemin	313
9.2.4. Pasivní tlak (odpor) nesoudržných zemin	316
9.2.5. Pasivní tlak (odpor) soudržných zemin	319
9.3. Zemní tlak u zvodnělých zemin	320
9.4. Výpočet tlaků nehomogenní zeminy	322
9.5. Rozdělení napětí na rubu zdi a u roubení stavebních rýh	323
9.5.1. Rozdělení napětí na rubu zdi	323
9.5.2. Rozdělení napětí u roubení stavebních rýh	323
9.6. Tlaky na konstrukce pod povrchem	325
10. Stabilizace zemin (A. Myslivec)	327
10.1. Druhy stabilizace	327
10.2. Zhutňování soudržných zemin	327
10.2.1. Zhutňování zeminy při různých vlhkostech	328
10.2.2. Vliv vlhkosti na zhutněnou zeminu	329
10.2.3. Kritéria na posouzení zhutněné zeminy	330
10.2.3.1. Zhutňování na předepsanou hodnotu modulu oedo- metrické stlačitelnosti nebo modulu deformace	331
10.2.3.2. Zhutnění na přípustnou hodnotu prosednutí po prosycení vodou	332

10.2.3.3.	Zhutňování podle Proctorovy zkoušky	333
10.2.3.4.	Zhutňování na rovnovážnou objemovou tíhu γ_{ak}	338
10.3.	Zhutňování sypkých zemin	340
10.4	Stabilizace zemin	344
10.4.1.	Stabilizace míšením dvou zemin	344
10.4.2.	Stabilizace zemin cementem	345
10.4.3.	Stabilizace zemin asfaltem	347
10.4.4.	Stabilizace zemin dehtem	348
10.4.5.	Stabilizace zemin chemickými látkami	348
10.5.	Zpevňování injekcemi	348
10.5.1.	Injektování cementovým mlékem	348
10.5.2.	Injektování cemento-jílovým mlékem	349
10.5.3.	Injektování jílovým nebo bentonitovým mlékem	350
10.5.4.	Injektování vodním sklem	350
10.5.5.	Injektování asfaltovou emulzí	350
10.5.6.	Kritéria vhodnosti zemin na injektování	350
11.	Promrzání zemin (A. Myslivec)	352
11.1.	Promrzání zemin obecně	352
11.2.	Promrzání sypkých zemin	353
11.3.	Promrzání soudržných zemin	354
11.4.	Opatření proti poruchám mrazem	355
12.	Geotechnický průzkum a polní zkoušky (J. Eichler)	358
12.1.	Průzkum staveniště	358
12.2.	Sondování	360
12.3.	Odebírání neporušených vzorků zemin	365
12.4.	Polní zkoušky	367
12.4.1.	Malé polní zkoušky	368
12.4.2.	Větší polní zkoušky	369
12.4.2.1.	Dynamická penetrační zkouška	369
12.4.2.2.	Kuželová zkouška	372
12.4.2.3.	Polní vrtulková zkouška	373
12.4.2.4.	Zatěžovací zkoušky	376
12.4.2.5.	Smykové zkoušky	380
12.4.2.6.	Čerpací zkouška	381
12.4.2.7.	Zjišťování deformačních vlastností ve vrtech	385
12.4.2.8.	Zjišťování objemové hmotnosti zemin	387
12.5.	Závěr	387